
**ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W BYDGOSZCZY**

Studia Pedagogiczne z. 20

ALEKSANDRA KOZAK

WSP w Bydgoszczy

**STOSUNEK DO PRZEDMIOTU: PEDAGOGIKA
A IDENTYFIKACJA Z ZAWODEM NAUCZYCIELA
STUDENTÓW TRZECIEGO SEMESTRU STUDIÓW
DZIENNYCH**

Wprowadzenie

Na temat nauczania, kształcenia, wychowania oraz nauczyciela, ucznia, wychowawcy, wychowanka na wszystkich szczeblach edukacji (z przewagą podstawowego) napisano już wiele.

Ostatnie tendencje wydają się modelować dotychczasowe pojmowanie procesów pedagogicznych i nadać im kształt sztuki.¹ J. Wojnar zastanawia się, czy nauczyciela można określić jako artystę.² K. Lewandowska nazywa nauczyciela - homo creatorem³, J. Legowicz - wynalazcą, racjonalizatorem, nowatorem, twórczym pracownikiem, R. Shultz - badaczem, poszukiwaczem, wreszcie samorealizującym się pracownikiem oświaty.⁴

Imponująca ilość prac na powyższe tematy nie daje pełnej wiedzy o nauczycielu i jego sztuce, co odbija się obserwowaną niedoskonałością praktyki szkolnej.

Nadal trwa dyskusja nad modelem kształcenia przyszłych nauczycieli. Oczywiste wątpliwości budzi szereg (podejmowanych w programach badawczych) problemów. Jak kwalifikować kandydatów do tego zawodu oraz czy praca dydaktyczna na uczelni przygotowującej właśnie przyszłych nauczycieli może być tak samo pojmowana jak na innych uczelniach? Czy nauczyciel akademicki oprócz koncentrowania się na swojej pracy naukowej, nie powinien przyjrzeć się swym pedagogicznym poczynaniom? Wszak niejedyn student wzorować się będzie na swoich profesorach w przyszłej pracy zawodowej.

Celem niniejszego opracowania jest zwrócenie uwagi na konieczność zmian w doborze przyszłej kadry pedagogicznej na przykładzie korelacji pomiaru motywacyjnego i identyfikacji z zawodem u studentów trzeciego semestru wybranych kierunków WSP w Bydgoszczy.

Sprawozdanie z mikrobadań

Proponuję określić moje badania - mikrobadaniami, gdyż opierają się na niewielkiej liczbie studentów - 84 osoby. Podałam nim studentów drugich roczników kierunków: Wychowanie Muzyczne, Wychowanie Techniczne, Matematyka. Studenci ci są po kursie Psychologii (I rok), a przed zajęciami z metodykami (III rok), a więc w trakcie realizowania bloku tzw. przedmiotów psychopedagogicznych. Zainteresował mnie stosunek studentów - przyszłej kadry nauczycielskiej do przedmiotu Pedagogika (II rok studiów).

Badania przeprowadziłam za pomocą pomiaru wychowawczego z wykorzystaniem skonstruowanej skali postaw oraz wywiadu z kwestionariuszem wywiadu. Celem procedury badawczej było określenie czy zachodzi korelacja pomiędzy osiągnięciami motywacyjnymi w stosunku do Pedagogiki studentów wybranych roczników a ich oczekiwaniami wobec przyszłego fachu.

Pomiar motywacyjny

Skala postaw składała się początkowo z 16 pozycji, będących zdaniem twierdzącymi, skonstruowanymi zgodnie z taksonomią celów wychowania B. Niemierki⁵ oraz poszerzonymi o 4 "antykategorie" - odpowiadające postawie negatywnej za M. Klimińską.⁶

- D - system działań pozytecznych
- C - nastawienie na działania pozyteczne
- B - podejmowanie działań pozytecznych
- A - uczestniczenie w działaniu pozytecznym
- A' - uczestniczenie w działaniu szkodliwym
- B' - podejmowanie działań szkodliwych
- C' - nastawienie na działanie szkodliwe
- D' - system działań szkodliwych

Wyniki badań prezentują tabele 1, 2, 3.

Tabela 1. Dla studentów matematyki

nr twierzenia nr studenta	1	6	12	15	16	7	8	1	11	44	5
681 N	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
35	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
45	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
55	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
65	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1
78	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1
85	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
95	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
106	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1
114	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0
125	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
135	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	1

R = 0,86

Tabela 2. Dla studentów wychowania technicznego

145	12	3	1	6	4	8	15	16	10	14	7
155	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
165	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1
175	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0
185	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
195	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0
205	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1
215	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
225	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0
235	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
245	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0
255	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0
265	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0

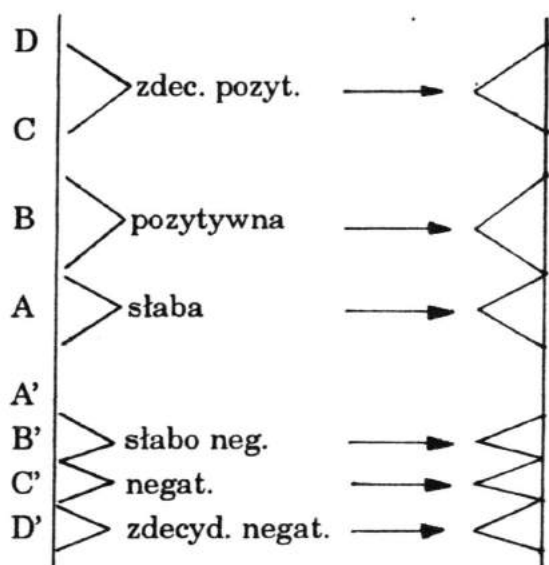
$$R = \frac{f_e}{n \cdot m} = 0,64$$

Tabela 3. Dla studentów wychowania muzycznego

275	1	6	12	5	16	7	81	11	54	14
285	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
295	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0
305	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
315	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
325	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0
335	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
345	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
355	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

$$R = 0,76$$

Dla każdego badania współczynnik odtwarzalności $R/R = \frac{F_e}{n \cdot m}$ (gdzie F_e to ilość błędów skali, m - ilość pozycji w skali, n - ilość badanych) był zbliżony ale ogólnie niski, co oznacza, że skala ta nie jest doskonała i różne pozycje skalowe różnie funkcjonują w różnych badanych grupach. Mimo to analiza danych upoważnia do stwierdzenia, iż żaden student nie przejawia zdecydowanie pozytywnej postawy wobec przedmiotu Pedagogika. Przy czym na użytek własny przyjąłem oznaczenia werbalne analogiczne do kategorii celów motywacyjnych.

Wywiad

W wywiadzie przeprowadzonym również w III semestrze studiowania, głównym punktem zainteresowań badawczych było uzyskanie odpowiedzi na pytania oscylujące wokół identyfikacji z zawodem w przyszłości wykonywanym, a więc np. "Czy widzisz siebie jako przyszłego nauczyciela?", "Czy zmieniły się Twoje oczekiwania wobec Twojej przyszłej profesji od początku studiów?" oraz "Co nakłoniło Ciebie do wyboru zawodu?"

Wyniki przeprowadzonego wywiadu przedstawiają tabele:

Tabela 4. Czy widzisz siebie jako przyszłego nauczyciela?

kierunek wariant odp.	frakcje			\bar{X}
	Wych. Muz.	Wych. Tech.	Mat.	
zdec. tak	0,03	0,18	0,28	0,16
raczej tak	0,10	0,48	0,51	0,36
nie wiem	0,64	0,21	0,19	0,35
raczej nie	0,21	0,10	0,02	0,14
zdec. nie	0,02	0,03	0,0	0,02

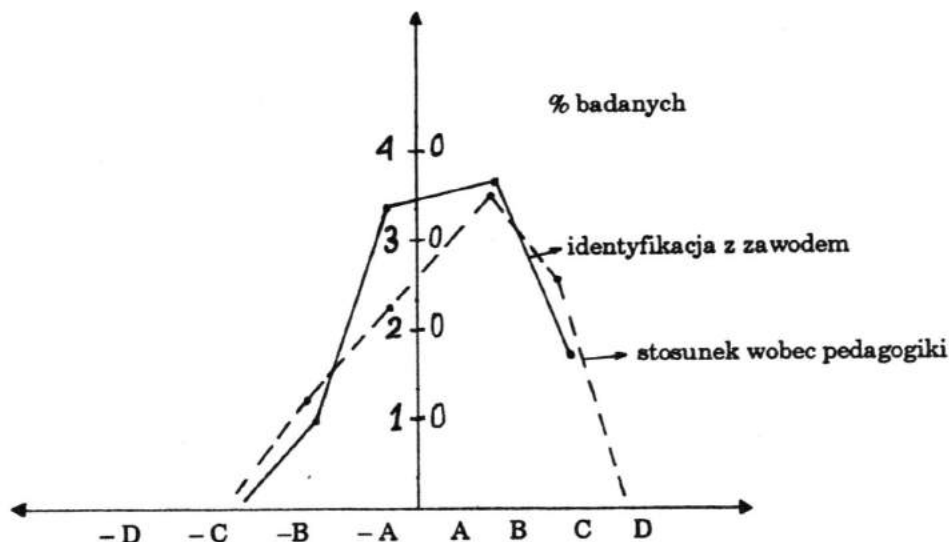
Tabela 5. Co nakłoniło Ciebie do wyboru zawodu?

kierunek wariant odp.	frakcje			\bar{X}
	Wych. Muz.	Wych. Tech.	Mat.	
przypadek	0,13	0,25	0,8	0,25
zam. do pr. z młodz.	0,25	0,26	0,29	0,26
warunki pr.	0,25	0,30	0,32	0,29
ambicje wł.	0,26	0,12	0,22	0,20
inne	0,11	0,07	0,08	0,09

Okazuje się, iż studenci będący w trakcie II roku studiów nie mają do końca sprecyzowanej drogi zawodowej, choć już ją wybrali. W znacznej mierze jednak wybrali przypadkowo, około połowy badanych w każdej grupie kierowało się zamiłowaniem do pracy z młodzieżą i ambicjami własnymi. A reszta? Jeśli podejmą pracę, cóż będą w niej prezentowali...

Pomiar wychowawczy zinterpretowany wcześniej dowodzi pewnych zależności w skorelowaniu z efektami wywiadu - zwłaszcza pytania dotyczącego identyfikacji z zawodem (tabela 4).

Korelacja zachodząca między pomiarem wychowawczym stosunku do Pedagogiki a identyfikacją z zawodem jest zgodna, co obrazuje wykres:

Rysunek 1. Wykres korelacji zgodnej dwóch zmiennych

Powyższa korelacja wskazuje na współzależność obu zmiennych - identyfikacji z zawodem nauczycielskim a motywacyjną sferą stosunku do Pedagogiki.

Wnioski

1. Przeprowadzone mikrobadańia nie mogą odnosić się do wszystkich studentów WSP w Bydgoszczy, mogą jednak posłużyć jako sygnał ku odpowiedzialnym za dobór kandydatów na nauczycieli, którzy organizując egzaminy wstępne mierzą kandydata pod kątem poznawczym i ewentualnie instrumentalnym.
2. W przypadku uczelni kształcących nauczycieli, konieczny jest - moim zdaniem - pomiar sfery motywacyjnej, pomiar wychowawczy, który spowodowałby spadek "przypadkowości" wśród studentów do minimum. "Proces kształtowania osobowości nauczyciela musi być zapoczątkowany już w okresie ustalenia planów i programów..."⁷ - jak również egzaminów weryfikujących kandydatów.
3. Korelacja stosunku studentów do przedmiotu Pedagogika i identyfikacji z zawodem nauczycielskim prowadzi do stwierdzenia, iż blok przedmiotów psychopedagogicznych ma duże znaczenie w kształceniu przyszłego nauczyciela. Nie ma uzasadnienia twierdzenie, że nie kształcą się nauczycieli matematyki, wychowania technicznego, czy wychowania muzycznego, ale matematyków, magistrów techniki (?) oraz muzyków.

PRZYPISY

- ¹ K. Kruszewski: *Zmiana i wiadomość*. Warszawa PWN 1987
- ² J. Wojnar: *Nauczyciel- artysta? Życie Szkoły* 1968/11
- ³ E. Lewandowska: *Nauczyciel - homo creatot*. *Oświata i Wychowanie* 1983/6 s. 38 - 39
- ⁴ R. Shulz, *Nauczyciel jako innowator*. Warszawa WSiP 1989
- ⁵ B. Niemierko: *Pomiar sprawdzający wielostopniowy*. Bydgoszcz WSP 1986 s. 269
- ⁶ M. Klimińska: *Praca badawcza nauczyciela akademickiego na użytek własnego warsztatu pedagogicznego*. RPB III 30 Bydgoszcz WSP 1989
- ⁷ Nowecki W: T. Marzec: *Działalność dydaktyczna Szkół Wyższych jako podstawa wychowania kandydatów na nauczycieli*. *Dydaktyka Szkoły Wyższej* 1989/1 s. 19-31